

Mož zaradi tega zbolí. Da si zdravje utrdi in da privabi v svojo hišo zopet nekdaj srečo in ljubezen, se preseli iz mesta na deželo. A ondi se v nekaj dneh izvrši konec zadnjega poglavja. Anjita je spoznala svojo krivdo, zasmilil se ji je bolnik, ki je mrl ljubezni do nje, da si ga je prezirala in — prelomila zakonsko zvestobo, in ki ji je še vedno veroval. A ni se mu upala izpovedati greha, meneč, da jo zavrže potem, z ljubeznivo postrežbo je hotela greh oprati. A greh je zahteval popolnega zadoščanja: ko jo je on v strastni ljubezni objel, ko je ona se čutila v raju, spomni se hipoma svoje nezvestobe. Padla je preden in se izpovedala — on pa je v strašni razburjenosti izdihnil dušo. — Novela je pisana dokaj fino, tehnika je dobra. Psihološko resnično je očrtan preobrat Anjite iz slabega v dobro, kakor je sploh cela epizoda na vožnji iz kolodvora na novi dom dobro in fino naslikana. Realistiško je narisana konec, smrt Arsena Ivanovića. Vendar eno se nam ne zdi dobro v noveli. Padec Anjite v zakonsko nezvestobo je prepovršno naslikan in neutemeljen. Tako, kakor ga je pisatelj narisal, je psihološko resničen, a vzrok padca, kakor ga navaja pozneje iz ust Anjite same: „To je kri... kri...“, ni pravi. Te poslednje besede se nam zdé popolnoma odveč in kaže prej dobro izpeljano psihologijo. Nam se zdi, da je kaj naravno, da pride za viškom ljubezni mala apatija, reakcija. Da bi celo življenje teklo zakončema v prizorih iz medenih tednov, ni naravno mogoče. Ako bi se Anjita posvetila resnemu delu in skrbi resne žene, bi ostala njena ljubezen sveža, kakor je bila njegova. A njena vzgoja je bila slaba. Presedati ji je začelo enakomerno življenje, enakomerni prihod in odhod možev iz pisarne in v pisarno; navajena ni bila resnosti življenja. Kriva ohlajenju ljubezni je — končno le slaba vzgoja in volja; zato se nam zdi neprimerno in vsiljivo klicati kri na pomoč!

I. Š.

Izgubljen biser. Pripoved, napisal Ferdo Becić. Zagreb. Dionička tiskarna 1900. — Povest ni dolga. Na 88 straneh nam je naslikal pisatelj zgode in nezgode svojega junaka, „gojenca nekega dunajskega zavoda za vzgajanje krajinskih upravnih častnikov“. Pisatelj — on pripoveduje v prvi osebi — sreča nekoč na ulici deklico izredne lepote. Misli, da je kaka sobarica, gre za njo, jo ogovori in se ji ponudi za spremljevalca. Znanje je storjeno. Domenita se, da napravita drugi dan (v nedeljo) skupen izprehod v Prater. Gojenca pa je sram obleke, ki jo mora nositi po predpisih zavoda, zato obleče za ta izprehod obleko svojega obolelega tovariša nadesetnika. Ko ga deklica vpraša po vzroku, noče povedati, da je to storil radi nje, ampak se zaplete v neko malo laž, češ, da je v zavodu dovoljeno menjati obleko. Med

potjo si pripovedujeta drug drugemu svoje razmere — in čudno, saj se poznata šele od včeraj (!). Deklica (ime ji je Marta) ni sobarica, ampak izobražena, bogatih starišev, iz Linca doma. Sedaj je na Dunaju pri neki stari grofici, materini prijateljici. Gresta dalje! Pride do „odkritja ljubezni“ — še več: obljubita si zakon (!). On je sicer reven, a ona mu hoče tistih 24.000 gld., ki se zahtevajo od častnika pri ženitvi, sama vložiti (!). Vse je dobro — toda na poti domov ju doleti nesreča. Sreča ju v odja onega zavoda, ter ošteje neprevidnega gojenca vpričo izvoljenke in vpričo ljudi dokaj robato. Marta pa pobegne in se izgubi v tem množico (!). To je potem „izgubljen biser“. Junak bi ta biser poiskal, a nadzorstvo je poslej strožje. In izkušnje so pred durmi — s tem je povedano dovolj. Šele po izkušnjah izvé, da je „biser“ ušel domov k svojim starišem v Linc. Za njim! V Lincu pa izvé, da se je medtem omožila Marta z bogatim grofom in da je nesrečna v zakonu. Čakala je nanj, a odlašal je predolgo. Junak je obupan. Za izgubljenim biserom pa žaluje še vedno. — Čemu pripovedujem vse podrobnosti, vse malenkosti? Zato, ker je samo to vsebina povesti. Na 88 straneh ne iztaknete drugega dejanja, niti stranskih epizod. Dejanje se razvija s strogo umerjenostjo korak za korakom, brez odmore, brez oddiha. — Povest je v prvi polovici dolgočasna, ker ne izvemo drugega, kot da se junak in junakinja seznanita in se napravita na izprehod. V drugi polovici je nekoliko živahnejša; a tudi tu je pripovedovano preveč na široko in na podrobno — brez ognja, mehanično, monotono. — Kaj je ideja spisa, je težko dognati. Morda je hotel gospod pisatelj pokazati, da „bez prave ljubavi ne može v nijednom braku ni prave sreče biti“ —? Ali se mu je posrečilo, ne vem. Brez prave ljubezni — gotovo! Toda gospod pisatelj nas ni prepričal, da bi bila ljubezen med onim gojencem in med Marto res tista „prava“ ljubezen. Junak pozna svoj „biser“ šele od včeraj. Morda bi se bila izcimila iz tega „prava“ ljubezen, ali pa ne... morda bi bil ta zakon srečnejši, ko oni z grofom, ali pa ne... In še marsikaj neverjetnega, ali vsaj neutemeljenega bi bilo zaslediti v povesti. Čemu tisto večno ponavljanje in opisovanje Martine lepote? Vsaka malenkost na njej mora biti opisana kot „divno ljepa“. „Visoka i vitka, a okrog svega toga jedra, struka i uzrasta...“ „Njene lijepe oči, modre i svjetle...“ „Zlatni prami bujne joj i duge kose...“ itd. itd.; kolikokrat smo že brali, kolikokrat že slišali! To večno hvalisanje in opisovanje telesne lepote je že šablonsko in starinsko! Stavim, da so bili tisti „bujni lasje in modre oči...“ tisočkrat opisani s prav tistimi besedami že od drugih pisateljev na drugih junakinjah. Tu, mislim, se ne bo izlepa kdo povzpela do česa izvirnega. Umetnika, ki naj bi se sukal nekako nad materijo, naj bi

zanimala ta samo, kolikor je prav potrebno. Včasih povesta dve, tri karakteristični potezi več, kot sicer cele strani opisovanja. — Sicer pa moramo priznati, da veje navzlic temu nad vso povestjo neka idealna sapica, ki nas veže na spis in ki dela povest v celoti ugodno in blažilno. Izmed zna-

čajev je Gjuka, ki je obenem pobratim in sošolec junakov, ljubek in prikupljiv ter dosledno očrtan. Iz vse povesti sije neka „bona voluntas“ gospoda pisatelja, ki se bo najbrže povzpел še do bolj dovršenih povesti.

P. P.

Glasba.

„**Možiček**.“ Enodejanska pantomima. Za klavir dvoročno zložil J. Ipavic. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 5 K. — „Pantomimus“ je bil pri starih Rimljanih igravec, ki je s samim kretanjem molčé izražal dejanja in čuvstva. Od tod se imenuje „pantomima“ ona igra, ki se predstavlja samo s plesom in kretanjem. Pantomima je doma v Italiji. V dobi rimskih cesarjev je bila večinoma resna. Igravec je predstavljal kak bajesloven, večinoma erotičen dogodek, zraven so svirale piščali in druga glasbila. Pozneje je pa postala pantomima smešna in burkasta ter služi po „cirkusih“ za zabavo smehaželjnemu občinstvu. Iz resne pantomime se je razvil „balet“. — Naš „Možiček“ je

burkasta, erotična pantomima. Dejanje je pač preveč preprosto in abotno. Kaj takega se prenese samo pred pustom. Glasba pa je zelo izrazita. Za predigro sledi sedem prizorov. Klavir spremlja vsako kretanje kot glasbeni tolmač molčečih igravcev. Glasba nam pové, o čemer usta molčé. Pantomima je do umetne operete pač le v tem razmerju, kakor silhueta do oljnate slike, a daje spretnemu igravcu na klavirju priložnost, da pokaže svojo spretnost, občinstvu pa, da ga bolje razume. In v tem je tudi vsa vrednost te prve naše pantomime — sicer ne slovenske — ker se v nikakem jeziku ne govori, pač pa natisnjene v slovenski izdaji.

dr. E. L.

To in ono.

Naše slike so izvečine dovolj pojasnjene po spisih v listu. — Cenjeni bravci bodo gotovo z veseljem ogledovali velikega Sienkiewicza in njegova ljubka otroka. (Str. 131, 133.) Morda bodo pri tem obujali željo, da bi iz malega Sienkiewicza zrastle tudi tako slaven pisatelj, kot je oče! — Slika na str. 137. je delo mojstra Giulia Romana. Ta je bil učenec Rafaelov in je po Rafaelovi prerani smrti dovršil več njegovih zasnutkov, med drugimi zlasti sloveče „Izpremenjenje“ („La Transfigurazione“). Rafaelov genre je na sliki očividno. — Porta s. Paolo, nekdanj portu Ostiensis (str. 152) je po v svojem notranjem delu večinoma še iz avreljanskega časa (270. p. K.); zunanja plat s stolpoma pa je iz bizantinske dobe. — Cestjeva piramida poleg vrat je 37 m visoka, in po vsaki strani 30 m široka. — Glavni oltar (confessio) v rimski baziliki sv. Pavla (str. 160), pod katerim počiva polovica telesnih ostankov prvakov apostolov, sv. Petra in Pavla, je impozantno delo. — Ciborij nad altarjem je dodelal Florentinec Arnolfo di Cambio s pomočjo Cosmatov l. 1285. Baldahin, katerega nosijo štirje krasni slopovi, je

dar egipčanskega kediva, Mohamed Alija; krasnozeleni malahit, iz katerega so narejene slopovom podstave, je pa podaril cerkvi ruski car Nikolaj. — Lov na krokodile (str. 169) je baje težavna stvar, a veselje mora biti veliko, ko leži taka zverina mrtva pred lovci!

Giuseppe Verdi. Dne 27. prosinca t. l. je umrl v Milanu slavni italijanski skladatelj Verdi. Rojen je bil v vasici Roncole pri Parmi dne 10. vinotoka l. 1813. Kot otrok se je vnel za glasbo, ko je poslušal preprostega godca igrati na „celo“. Domači organist ga je poučil v prvih glasbenih naukih in mali Verdi se je kmalu spravil nad domače orglje, da je v cerkvi pomagal. Še iz šole v Bursetu je hodil vsako nedeljo domov orgljat in pri tem je nekaj zaslužil, da je mogel živeti. Kot šestnajstleten mladenič je že nadomeščal svojega učitelja Provesija pri vodstvu filharmoničnih koncertov. Pristrčno je želel, da pride na konservatorij v Milan, pa — nesreča! — pri sprejemnem izpitu so ga odklonili kot nesposobnega. Pa ni se dal ostrašiti, ampak je začel živahno zlagati skladbe. Prvo skladbo je zložil že kot štiri-